

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 1439-1456.

Geliş Tarihi-Received: 24.03.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 25.04.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1458223

Çince Kelimelerdeki Cinsiyetçilik ve Onun Sosyo - Kültürel Temelleri

Sexism in Chinese Words and Its Socio-Cultural Foundations

Adilcan ERUYGUR*

Öz

Dil ve cinsiyet arasındaki ilişki, kültürel dokunun ve toplumsal normların temel taşlarından birini oluşturur. Dil, sadece bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, normların ve toplumsal rollerin iletilmesinde de önemli bir rol oynar. Toplumsal cinsiyetin dilbilgisi açısından incelenmesi, cinsiyet normlarının, rollerinin ve ilişkilerinin anlaşılması için kritik bir öneme sahiptir. Dilbilimciler, dilin yapıları, terimleri ve ifadeleri üzerinden toplumsal cinsiyetle ilgili normları, beklentileri ve ayrımcılığı analiz ederek, toplumsal cinsiyetin dil içinde nasıl yansıtıldığını ve pekiştirildiğini anlamaya çalışırlar. Çin toplumunda, cinsiyetçi sosyal uygulamaların derin kökleri bulunmaktadır ve bu uygulamalar, Çincenin her alanını etkilemiştir. Araştırmalar genellikle cinsiyetçi deyimler, küçümseyici kelimeler, kadınlara yönelik aşağılayıcı hitap biçimleri ve cinsiyetçi Çince karakterler gibi dil öğelerini incelemektedirler. Bu unsurlar, dilsel değişimin belirgin alanlarından birini oluşturur ve toplumsal cinsiyet dinamiklerini anlamak için önemli ipuçları sunar. Bu makale, dil ve toplumsal cinsiyet arasındaki karmaşık ilişkiyi incelemekte ve özellikle Çince kelimelerdeki cinsiyetçilik ve dildeki bu cinsiyetçiliğin sosyo-kültürel temelleri üzerine odaklanmaktadır. Makalede yine dilin sadece iletişim aracı olmanın ötesinde kültürel değerleri ve toplumsal normları aktardığı, Çin toplumunda cinsiyetçi sosyal uygulamaların uzun bir geçmişi olduğu ve bu uygulamaların Çincenin her ögesine, özellikle Çince kelimelere etki ettiği belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil, Çince, cinsiyetçilik, ataerkil kültür, kadın.

Abstract

The relationship between language and gender constitutes one of the cornerstones of the cultural fabric and social norms. Language plays an important role not only as a means of communication but also in communicating cultural values, norms and social roles. The grammatical study of gender is critical to understanding gender norms, roles and relations. By analyzing gender norms, expectations and discrimination through the structures, terms and expressions of language, linguists seek to understand how gender is reflected and reinforced in language. In Chinese society, gendered social practices have deep roots and have affected every aspect of Chinese. Research often examines language elements such as sexist idioms, derogatory words, derogatory forms of address towards women, and sexist Chinese characters. These elements constitute one of the salient areas of linguistic change and provide

* Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya/Türkiye, e-posta: adilcan.eruygur@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8156-004X.

important clues for understanding gender dynamics. This article explores the complex relationship between language and gender, with a particular focus on sexism in Chinese vocabulary and the socio-cultural underpinnings of this sexism in language. The article also argues that language is not only a means of communication but also conveys cultural values and social norms, that there is a long history of sexist social practices in Chinese society, and that these practices affect every element of Chinese language, especially Chinese words.

Keywords: Language, Chinese, sexism, patriarchal culture, women.

1. Giriş

Dil ve cinsiyet arasındaki kompleks ilişki, insan toplumlarının ve kültürlerinin temel yapı taşlarından biridir. Dil, sadece iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, normların ve toplumsal rollerin aktarılmasında kritik bir role sahiptir. Toplumsal cinsiyetin dilbilgisi açısından incelenmesi, dildeki cinsiyet normlarını, rollerini ve ilişkilerini anlamak için son derece önemlidir. Her dilde, toplumsal cinsiyet paradigmasının mevcut olduğunu görmek mümkündür. Dilbilimciler, dilin yapıları, terimleri ve ifadeleri üzerinden cinsiyet hakkındaki toplumsal normları, beklentileri ve ayrımcılığı analiz ederler. Örneğin, bazı dillerde kullanılan kelimelerin veya ifadelerin, erkek ve kadın rolleri ve ilişkileri üzerinde farklı etkileri olabilir. Bu, toplumsal cinsiyetin dil içinde nasıl yansıtıldığını ve nasıl pekiştirildiğini anlamak için önemli bir araç sağlar (Li ve Huang, 2020, s. 45).

Toplumsal cinsiyetin dilbilgisi açısından incelenmesi, dildeki cinsiyet ayrımcılığını ve eşitsizlikleri anlamak için hayati bir öneme sahiptir. Dilbilimciler, dildeki cinsiyetçi kalıpları ve yapıları tanımlayarak, toplumsal cinsiyet eşitliği için farkındalık yaratmaya ve değişim sağlamaya çalışırlar. Bu çalışmalar, dildeki eşitsizlikleri azaltmaya ve toplumun daha adil ve eşitlikçi bir yapıya doğru ilerlemesine katkı sağlar. Dolayısıyla, dil ve cinsiyet arasındaki ilişki, kültürel ve toplumsal dinamiklerin derinlemesine anlaşılmasını gerektiren önemli bir araştırma alanını oluşturur.

Son zamanlarda, akademisyenler dikkatlerini Çince cinsiyetçiliğin varlığına da çevirmiş ve Çince karakterlerde, kelime dağarcığında, deyimlerde ve atasözlerinde çok benzer cinsiyetçilik bulmuşlardır (Shi Yuhui, 1984; Wang Chuan, 1986; Wu Tieping, 1991; Liu Danqing, 1991; Jung-Palandri, 1991; Moda Wei ve Chen Shunxin, 1995, vb.) Bunlardan en ünlüsü Farris'in (1988) Çince cinsiyetçilik olgusu üzerine yaptığı çalışmadır (Mo, 1997, s. 3).

Çin toplumunda, diğer medeniyetlerde olduğu gibi, cinsiyetçi sosyal uygulamaların uzun bir geçmişi vardır ve bu, Çincenin her ögesinde izlerini bırakmıştır. Bu alandaki araştırmalar genellikle cinsiyetçi deyimler, eşlere atıfta bulunan aşağılayıcı kelimeler, kadınlara yönelik aşağılayıcı hitap biçimleri ve "kadın" karakterini içeren çok sayıda aşağılayıcı Çince karakter gibi cinsiyetçiliği yansıtan Çince dil özelliklerini tanımlar ve kategorize eder. Bu unsurlar, dilsel değişimin en eski ve belirgin alanlarından birini oluşturur ve genellikle kolayca tanınabilirler.

Bu makale, Çinceyi araştırmanın bir nesnesi olarak ele alır ve bu dildeki açık ve gizli cinsiyetçi varsayımları ve kavramları belirlemeyi ve Çinceye özgü cinsiyetçi ayrımların sosyo-kültürel kökenlerine ışık tutmayı amaçlar. Çünkü bu tür varsayımlar ve kavramlar, dilin yapısal ve kültürel yapısını derinden etkileyen temel unsurlardır. Dil, bir toplumun kültürel değerlerinin ve normlarının yansımasıdır ve cinsiyetçilik de bu değerlerin ve normların bir parçasıdır. Çince kullanılan kelimelerdeki cinsiyetçi varsayımlar ve kavramlar, toplumun cinsiyet rolleri, ilişkileri ve beklentileriyle yakından ilişkilidir. Örneğin, bazı kelimeler doğrudan bir cinsiyeti temsil ederken, diğerleri belirli cinsiyetlere atıfta bulunmaz ancak hâlâ cinsiyetçi anlamlar taşıyabilir. Bu cinsiyetçi ayrımlar ve varsayımlar, dilin yapısal ve kültürel yapısını derinden etkiler. Dil, insanların

düşünme şeklini ve sosyal ilişkilerini şekillendiren temel bir iletişim aracıdır ve cinsiyetçi dil kullanımı, toplumdaki cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirebilir veya mevcut durumu sorgulamaya yönlendirebilir. Bu nedenle, Çincedeki cinsiyetçi ayrımların ve varsayımların incelenmesi, Çin toplumundaki toplumsal cinsiyet dinamiklerini anlamak açısından önemlidir.

Bu makale, Çincedeki cinsiyetçi ayrımları ve varsayımları tanımlamak için geniş bir veri tabanını ve yorumsal bir çerçeveyi kullanarak, dilin yapısal ve kültürel boyutlarını bir araya getirerek derinlemesine bir inceleme sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, Çincenin sosyo-kültürel bağlamını anlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliği için daha duyarlı bir dil kullanımını teşvik etmek için bir temel sağlayabilir.

2. Açık ve Örtük Dilbilimsel Kategoriler

Bu örtülü cinsiyetçi kullanımları vurgulamak ve incelemek için, Whorf'un (1956) açık ve örtülü dilsel kategoriler arasındaki ayrımına atıfta bulunmak en uygundur. Açık kategoriler, dilde açıkça etiketlenen kategorilerdir; örtük kategoriler ise dilbilgisi veya kelime dağarcığında açıkça ifade edilmeyen, ancak sözdiziminde ve çeşitli kullanım kalıplarında ortaya çıkan kategorilerdir. Farris (1988) belki de Çincede örtük cinsiyetçiliğin varlığını öne süren ilk dilbilimcidir ve dilin kadınların statüsünü örtük olarak "aşağılayıcı bir anlamsal alana" indirgediğini belirtmiştir. Dilde açık ifadeler, dilin belirgin ve açık şekilde ifade ettiği kategorilerdir. Bu kategoriler, genellikle kelime dağarcığı veya dilbilgisi kurallarıyla doğrudan tanımlanabilir. Örneğin, "erkek" ve "kadın" gibi cinsiyeti açıkça belirten kelimeler açık ifadelerdir. Benzer şekilde, "oğlan çocuğu" veya "kız çocuğu" gibi kelimeler de cinsiyeti net bir şekilde belirtir. Örtük ifadeler ise dilin gizlice veya dolaylı olarak ilettiği kategorilerdir. Bu tür ifadeler, doğrudan kelimelerle ifade edilmeyebilir, ancak kullanım bağlamı veya dilin yapısı içinde gizlice bulunabilir. Örneğin, "doktor" kelimesi genellikle eril bir çağrışım taşırken, "hemşire" kelimesi kadınsı bir çağrışım taşıyabilir. Bu tür kelimelerin kullanımı, cinsiyet stereotiplerini pekiştirebilir ve örtük cinsiyet ayrımcılığını teşvik edebilir. Dilbilimciler, bu açık ve örtük ifade kategorilerini anlayarak dilin sosyal ve kültürel dinamiklerini daha iyi kavrayabilirler ve bu kategorilerin nasıl etkileşime girdiğini araştırarak dilin derinliklerine inerler. Bu araştırmalar, dilin rolünü anlamak ve dilin kullanımının toplumsal normlara nasıl yansıdığını değerlendirmek için önemlidir.

Göreceğimiz gibi, cinsiyetçi kalıpları takip eden, dil kullanıcıları için her zaman açık olmayan, ancak pekiştirici etkisi göz ardı edilemeyen birçok dilsel cinsiyet ve anlam kategorisi vardır. Bu kategoriler, baskın bakış açlarına göze batmadan uyum sağlarlar ve bu nedenle "sağduyuya" dâhil edilirler. Dilbilimsel olarak bu tür yapılar basitçe "doğru" veya "standart" olarak kategorize edilir. Bir kez ayrımcı olarak tanımlanan belirli bir kelime veya deyim kolayca izole edilebilir ve yaygın kullanımdan daha da uzaklaştırılabilir; ancak konuşma kalıplarında incelik harmanlanmış cinsiyetçiliği tespit etmek o kadar kolay değildir ve bilinçli olarak kullanımından kaçınmak çok daha zordur. Yukarıda belirtilen "doktor" ve "hemşire" gibi kelimeler kendi başına örtük kategoriler değildir, ancak hepsi dilsel altyapıya gömülü, toplumdilbilimsel, psikodilbilimsel ve bilişsel dilbilimsel kategorileri içeren bir tür cinsiyetçiliği temsil etmektedir (Mo, 1997, s. 2).

Örtük cinsiyetçi ifadeleri belirlemek zordur çünkü bunlar genellikle kelimelerin açıkça ifade etmediği şekillerde ortaya çıkarabilir. Bu durumda, kullanım bağlamı ve dilin yapısı dikkate alınmalıdır. Örneğin, bazı meslek isimleri veya sıfatlar belirli cinsiyetleri ima edebilir. Çince kelimeleri incelerken, bu açık ve örtük cinsiyetçi ifadeleri belirlemek için dilin geniş bir örneklemini göz önünde bulundurmak önemlidir. Ayrıca, Çincenin

sosyal ve kültürel bağlamını göz önünde bulundurarak, daha doğrusu sosyo-kültürel temellerini baz alarak belirli kelimelerin toplum içinde nasıl algılandığını anlamak önemlidir. Örneğin, Çincedeki “女 -Nü (kadın)” kelimesi, Çin toplumunda kadınlık kavramıyla ilişkilendirilir ve bu kelimenin kullanımı, Çin toplumunun kadınlara yönelik algısını yansıtabilir. Bu şekilde, Çincedeki cinsiyetçi ifadelerin nasıl işlediğini ve toplumun cinsiyet algısını nasıl etkilediğini daha iyi anlayabiliriz.

3. Çincedeki kadın (女-Nü) kelimesi ve Kadın Radikaliyle yapılan kelimelerdeki örtük cinsiyetçilik

Çince kadın kelimesinin karşılığı olan “女-nü”, sadece bir dildeki bir kelime değil, aynı zamanda Çin kültürünün ve toplumunun kadına yönelik bakış açısını da yansıtır. Bu kelime, kadınların toplum içindeki konumunu, kadın-erkek ilişkilerini ve kadına karşı tutumu anlamak için önemli ipuçları sunar. Ancak, bu kelimenin filolojik yapısı, Çin toplumunun kadınlara olan gerçek bakışını yansıtırken, aynı zamanda kültürel olarak cinsiyetçi eğilimlerin ve aşağılayıcı tutumların varlığına da işaret eder (Chuang, 2013, s. 8).

“女-nü” karakteri, tarihsel olarak Shang Hanedanı (M.Ö. 1600 - M.Ö. 1027) dönemine kadar uzanan kehanet kemik yazılarında ve Shang Hanedanı yazılarında ortaya çıkmıştır. Başlangıçta, erkek anlamına gelen “男-nan” karakterinin tersine kullanılan bu karakter, kadın veya dişi anlamına gelir ve daha sonra bir kişinin karısı olarak alınmak üzere genişletilmiştir. Bu karakter, piktografik bir karakterdir ve kehanet kemik yazısındaki “女 kadın-dişi” karakteri, elleri göğsünde çaprazlanmış, diz çökmüş bir kadın şekline benzer. Kadın-dişi karakterinin alt kısmı, iki bacaklı diz çökmüş bir pozisyonu andırırken, üst kısmı genellikle “saklanma ve kendini savunma şekli” veya “ellerinin kontrol edilmesi” gibi yorumlanır. Bu durum, geçmiş çağlarda kadınların genellikle ev işleri veya erkeklere hizmet etmek için diz çöktüğü ve kısıtlı bir rolle sınırlı kaldığı gerçeğini yansıtır. Bu nedenle, kadın-dişi karakteri, aslında kadınlara yönelik ayrımcılığı simgeler. Çin karakterleri, sadece belirli bir dildeki sözcükleri temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda Çin düşüncesinin bir tezahürüdür. Bu karakterlerin biçimi ve anlamı, doğal olarak Çinli insanların düşünce tarzını yansıtır. Dolayısıyla, “女-nü” karakteri, Çin kültüründe kadınlara yönelik bakış açısının ve toplumsal cinsiyet rollerinin tarihsel ve kültürel yansımalarını taşır (Eruygur, 2023, s. 7).

Doğu Han Hanedanlığı (M.S. 25- M.S. 220) döneminde yaşamış bir kâtip ve edebiyatçı olan Xu Shen (许慎) tarafından hazırlanan, Çince karakterleri sistematik olarak analiz eden ve kökenlerini inceleyen en eski Çince sözlük olan Kelimeleri Açıklamalı Sözlüğünde (URL-1) kadın kelimesi şu şekilde açıklanır: Kadın itaat eder, köle de olur. Elindeki süpürgeyle süpürür. Sözlükte erkek “男-nan” kelimesinden oluşturulan kelime sayısı oldukça azdır: sadece yeğen (甥- Shēng), amca (舅- Jiù), eğlenmek, oynamak, flört etmek, kızgın anlamındaki “嫖-niǎo” vb. kelimeleri vardır. Fakat bunların arasındaki “嫖-niǎo” kelimesi yine “女-kadın” kelimesini temel alır. Bu sözlükte bileşen olarak “女-kadın” içeren çok sayıda sözlük olup toplam sayısı 238’dir (Bing, 1986, s. 5).

Çok sayıda akademisyen, radikal¹ kadın karakteri içeren çok sayıda Çince karakterin aşağılayıcı, küçük düşürücü ve saldırgan çağrışımlara sahip olduğuna dikkat

¹ 偏旁- bileşik karakterin karakter bileşiminin bileşenidir. Eski insanlar sol-sağ yapının sol tarafına “偏” ve sağ tarafına “旁” derlerdi ve günümüzde bir bileşik karakterin parçaları topluca “偏旁” olarak adlandırılmaktadır. Çince karakterlerin çoğu biçim ve sestem oluşan biçim-ses karakterleridir, bu nedenle “偏旁” esas olarak iki tür biçim ve ses içerir. İngilizce character components (karakter bileşenleri) olarak adlandırılır (URL-3).

çekmiştir (örneğin, üç kadın oluşan bir hiyeroglif karakter olan 姦 (奸- Jiān) “zina, sadakatsizlik”; yasadışı cinsel ilişkiler anlamına gelir). 1915 yılında Zhonghua Shuju Bürosu’ndan Lu Feikui’nin himayesinde başlatılan hem bir sözlük, hem bir dil sözlüğü hem de ansiklopedik bir sözlük olarak işlev gören, kelimelerin kelimelere yol gösterdiği büyük ölçekli kapsamlı bir sözlük olan Kelimeler Denizi (辞海-Cíhǎi) (URL-2) adlı Çince sözlükte kapsamlı kadın karakteri içeren 275 adet Çince karakter varken, erkek karakter mevcut değildir (örneğin, “甥-Shēng (yeğen)”, “嫖-niǎo (flört et-)”, ve “舅 - jiù (amca)” gibi Çince karakterlerde, “男-Nán” karakteri karakterin erkek anlam alanını tanımlar, ancak asla bir radikal olarak kabul edilmez.). Bununla birlikte, daha önce de belirttiğimiz gibi, birçok Çince karakter ve kavram için varsayılan ayar “erkek” olduğundan, erkek karakter tarafı biraz gereksizdir; görünüşte cinsiyeti kapsayan insan radikali olan² - 亻, çoğu durumda aslında bir erkeğe atıfta bulunur ve aksine “女-nü” kadın karakteri ise bir kadına atıfta bulunmak için kullanılır. Genel olarak “erkek” erkektir, bu yüzden kadınların özel dilsel işaretlere ihtiyacı vardır (Wei, 1997, s. 12).

Xujia’ya (2009, s.2) göre, birçok Çince karakter, grafikleri radikallerle birleştirilerek oluşturulur. “女-Nǚ”(kadın) karakteri, anlamsal kökü olarak kullanıldığında, pek çok karakterde suç ortağı olmak için diğer işaretlerle eşleştirilir. Kadın karakteri olan “女” (kadın), bir kelimenin oluşturulmasında sıkça kullanılan bir örnektir ve genellikle ayrımcılıkla ilişkilendirilir. Bu karakter radikal olarak kullanıldığında, genellikle olumsuz anlamlarla bağlantılıdır. “女” karakteriyle oluşturulan birçok kelime, kadınlara yönelik ciddi ayrımcılık ve hakaret içerebilir. Örneğin, 妖 - yāo (baştan çıkarıcı ve kötü, iblis), 奴 - nú (köle), 奸 - jian (kötü, hain ve kötü), 婪 - lán (açgözlülük), 妄 wàng - (kibir), 妒 - dù (kıskançlık), 嫉 - jí (kıskançlık), 嫉 - biǎo (kaltak), 娼 - chāng (fahişe), 妓 - jì (fahişe), 妾 - qiè (cariye) gibi.

Ayrıca, “女” karakterinin eski telaffuzu “奴-Nú” (köle) olarak belirtilmiştir ve “女” karakterinin aslında “奴-köle” anlamını taşıdığı söylenmektedir. “说文解字 - Shuō wén jiě zì” (Kelimeleri Açıklama Sözlüğü) ile “康熙字典 - kāngxī zìdiǎn” (Kangxi Yazı Sözlüğü) (URL-4) gibi önemli sözlüklerde kadın kölelerin genellikle ev işleriyle uğraştığı belirtilmiştir. “女” karakteri ile oluşturulan “如- Rú” kelimesi ise, “uyum” anlamına gelir ve aynı zamanda “taahhüt” ve “itaat” anlamlarını içerir. Bu durum, “女-kadın” karakterinin oluşturulmasının başlangıcında kadın ve erkek arasındaki farklı toplumsal işbölümünün somutlaştırılmış ve kadın karakterine yansıtılmış olduğunu gösterir (Eruygur, 2023, s. 8).

4. Çince Kelimelerde Örtülü Cinsiyetçilik

Değişim Kitabı’ndan³ beri, Çin düşüncesinde evrendeki her şeyin *yin* (阴) ve *yang*’a (阳) göre iki kategoriye ayrıldığına inanan basit bir diyalektik düşünce gelişmiştir. Gök ve yer, güneş ve ay gibi kavramlar ile insanların kadın ve erkek olarak bölünmesi, bir dizi çelişkili kavrama yol açmıştır. Bu çelişkiler, sertlik - esneklik, dinamizm - statiklik, bükülme - uzama gibi zıtlıkları içerir. *Yang*, erkeği temsil ederken, *yin* kadını temsil eder (Zhāng, 2015, s. 107-108).

² 亻: adı Çincece renzipang (人字旁) olarak isimlendirilen parçadır. Türkçe “Radikal” kelimesi ile ifade edilmektedir. Çince kelimenin veya karakterin bileşenlerinden biridir. Aynı zamanda bulunduğu karakterin insan ile ilgili olduğunu ifade eder. Örneğin, “做” (zuò) kelimesindeki “做” karakteri, “人字旁” bileşenini içerir ve “insan” veya “insanlar arasındaki ilişki” gibi kavramlarla ilişkilendirilebilir. Bu tür bileşenler, karakterlerin anlamını veya kullanımını anlamak için önemli ipuçları sağlar. Çince karakterler, “radikal” veya “kök” olarak adlandırılan bileşenlerle oluşturulurlar (URL-4).

³ Antik Çin’in en harika üç kitabından biri (URL-5).

Çin felsefesinde, zıtlıkların temel bir rolü vardır. Yin ve yang gibi ikili kavramlar, evrenin yapısal bir bileşeni olarak kabul edilir. Bu zıtlıkların birbirini tamamladığı ve dengelediği düşünülür. Yin, karanlık, pasif ve dışı enerjiyi temsil ederken, yang aydınlık, aktif ve eril enerjiyi ifade eder. Çin dilinin özgünlüğü, göreceli telaffuz ve vurgu üzerinde yatmaktadır. Çin dilinde tonlar ve vurgular, farklı anlamları beraberinde getirir. Ayrıca, kafiye ve ritim kullanımı, özellikle şiir ve edebiyatta önemli bir yer tutar. Bir kelimenin telaffuzu veya vurgusu değiştiğinde, anlamı da değişebilir. Çin düşüncesinde, insanlar arasındaki ilişkilerde uyum ve denge önemlidir. Düzey ve eğiklik kavramları, sosyal hiyerarşide uyumun sağlanması için kullanılır. Bu, karşılıklı saygı ve dengeyi koruma fikrine dayanır. Kelime seçimi ve ifade biçimi, Çin düşüncesinde büyük önem taşır. Bir kavramın hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin ifade edilmesi, denge ve uyumun sağlanmasına yardımcı olur. Bu, dilin inceliklerini ve dengeyi koruma anlayışını yansıtır. Tüm bu unsurlar, Çinli düşünceyi derinden etkiler. Zihniyet, değer yargıları, gözlem yetenekleri, estetik anlayış ve ifade biçimleri üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, diyalektik düşünce tarzı Çin kültürünün temel bir özelliği olarak kabul edilir (Zhang, 2015, s. 107 -108).

Çincenin sözlüksel katmanında, kadınların kaderinin eski Çin toplumunda oldukça zorlu olduğunu görüyoruz. Örneğin, 溺嬰 [nì yīng] - “bir çocuğu boğmak” kelimesine baktığımızda, ikinci karakter 嬰 [yīng]’de kadın anlamına gelen 女 radikalini görüyoruz. Bu, eski zamanlarda sadece kadın bebeklerin bu şekilde öldürüldüğünü ortaya koyar. Bu tür insanlık dışı bir yaklaşım, eski Çin halkının dinî yaşamının temel öğelerinden biri olan atalar kültürüne kadar uzanabilir (URL-6).

Çin kültüründeki “ejderha” (龙-Lóng) ve “anka kuşu” (凤-Fèng) zengin ve uğurludur, eşsiz bir ejderha ve anka kuşu kültürü oluşturur. Ejderha eril bir sembol olarak kabul edilirken, anka kuşu dişil bir sembol olarak görülür. Bu nedenle, insanlar arasında “oğlunun ejderha olmasını ummak, kızının ise anka kuşu olmasını ummak” gibi bir düşünce yaygındır. Eski zamanlarda, imparator “cennetin gerçek ejderha oğlu” olarak bilinirdi ve onun soyundan gelenler “Ejderha Oğlu ve Ejderha Güneşi” olarak bilinirdi; imparatoriçe ise “Anka Kuşu” olarak bilinirdi. İmparator ve imparatoriçe “ejderha ve anka kuşu eşleşmesine, ejderha ve anka kuşu uğruna” benzetilir. “Ejderha” Çin ulusunun sembolüdür, bu nedenle “ejderhanın varisi” vardır, ancak “anka kuşu varisi” yoktur. Aynı kelime farklı cinsiyetler için kullanıldığında bile anlamı tamamen farklıdır; erkeklere atıfta bulunulduğunda olumlu, kadınlara atıfta bulunulduğunda ise olumsuzdur (Su, 2009, s. 136).

Çince “kaplan” (虎 - Hù) kelimesi erkekler için cesur ve güçlü, kuvvetli ve kudretli, kadınlar için ise kibirli ve otoriter, otoriter ve mantıksız, sinir bozucu ve korkutucu anlamlarında kullanılır. Çin kültüründe, bir erkek çocuğunun kaplana benzetilmesi olumlu bir anlam taşır. Bu benzetme, genellikle erkek çocuğunun güçlü, cesur ve liderlik özelliklerini vurgular. Kaplan, Çin mitolojisinde güç, cesaret ve kahramanlık sembolü olarak kabul edilir. Bu nedenle, bir erkek çocuğunun kaplana benzetilmesi, onun güçlü, cesur ve başarılı olmasıyla ilişkilendirilir. Bu benzetme ayrıca erkek çocuğunun gelecekte başarılı olacağına olan inancı da ifade eder. Kaplan, Çin kültüründe ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğu için, bir erkek çocuğunun kaplana benzetilmesi, onun gelecekte önemli bir konumda olacağına işaret eder. Bu benzetme aynı zamanda erkek çocuğunun aile için gurur kaynağı olacağına ve aile adını sürdüreceğine olan güveni de yansıtır. Ancak kadınlar için kullanıldığında genellikle kadınları “ana kaplan” (母老虎 - Mǔ lǎohǔ) (URL-7) olarak tanımlar ki bu çok can sıkıcıdır. Eğer bir

kadın çirkin ve şişman olarak tanımlanırsa, alaycı bir şekilde “kaplan sırtlı ve ayı belli” (虎背熊腰 - Hübèixióngyāo) olarak tanımlanır (URL-8).

Yakıştırmalar ve adlandırmalar, bir kültürde kişiler arası ilişkilerin önemli bir parçasıdır. Bu, insanların kimlik rollerini ve toplumdaki sosyal statülerini yansıtanın yanı sıra, kültürel semboller olarak da hizmet eder. Yakıştırmalar ve adlandırmalar, genellikle belirli bir toplumun değer yargılarını, normlarını ve sosyal yapılarını yansıtır. Örneğin, birisi için kullanılan bir lakap, o kişinin toplum içindeki yerini veya karakteristik özelliklerini vurgulayabilir. Bu tür adlandırmalar, kişilerin kimliklerini şekillendirir ve toplum içindeki yerlerini belirler. Aynı zamanda, bu tür yakıştırmalar ve adlandırmalar, toplum içindeki ilişkileri güçlendirebilir veya zayıflatabilir. Örneğin, bir kişiye saygı göstermek veya onunla yakınlaşmak amacıyla kullanılan özel bir hitap şekli, ilişkilerin derinliğini ve karşılıklı anlayışı artırabilir. Ancak, bu adlandırmaların ve yakıştırmaların bazen ayrımcılığa veya dışlama hissine yol açabileceği de unutulmamalıdır. Bir kişinin toplum içindeki statüsünü aşağılamak veya onu dışlamak amacıyla kullanılan adlandırmalar, sosyal gerilimlere ve çatışmalara neden olabilir. Hayatta bu tür yakıştırmaları yâda adlandırmaları sıklıkla duyarız: “黄毛丫头-Huángmáo yāotou” (sarı saçlı kız), “老姑娘- lǎogūniáng” (yaşlı kız), “交际花- jiāojìhuā” (iletişim çiçeği), “农妇-nóngfù” (köylü kadın), “娘们- niángmen” (kaltak), “狐狸精- húlijīng” (cadaloz), “骚货-sāo huò” (sürtük), “臭婆娘- chòu póniáng” (kokuşmuş kaltak), “寡妇- guǎfù” (dul kadın), “管家婆- guǎnjiāpó” (kahya) vb. Bunların hepsi kadınlar için kullanılan ve yüzde 80’i aşağılayıcı olan isimlerdir ve çoğu kadınları küçümsemektedir. Kadınları adlandırma kelimelerinin aksine, erkekleri adlandırma kelimeleri: “哥们 - Gēmen” (ahbap), “靓仔-liàngzǎi” (güzel çocuk), “公子- gōngzǐ” (prens), “阔少- kuòshào” (zengin adam), “小白脸-xiǎobáiliǎn” (beyaz çocuk), “负心汉- fùxīn hàn” (kalp kıran), “男子汉- nánzǐhàn” (erkek gibi adam), “硬汉- yìng hàn” (sert adam), “大爷- dà yé” (büyükbaba), “大丈夫- dàzhàngfū” (tam erkek), “嫖客- piáokè” (zampara), “富翁- fùwēng” (zengin adam) vb. çoğunlukla olumlu veya nötr terimlerdir (URL - 9).

Ayrıca Çince kadınlar için “野鸡- yějī” (sülün), “破鞋- pòxié” (yırtık ayakkabı), “二锅头- èrguōtóu” (iki kafalı tencere), “贱货- jiàn huò” (kaltak) gibi birçok aşağılayıcı ve küçük düşürücü ifade vardır ve bunlar da genel kelime dağarcığından çıkarılmıştır. Başka bir örnek “雌雄 - cǐxióng” (erkek ve kadın), başlangıçta farklı cinsiyetleri temsil ederken, zamanla 雄 (xióng) “erkek” için “güçlü, büyük, görkemli” gibi olumlu anlamlara evrilirken, 雌 (cí) “dişi” için ise “aşağılayıcı, düşük statüde” gibi negatif anlamlar kazanmıştır. Bu durum, cinsiyetler arasında yapılan algı farklılıklarını yansıtır.” (URL - 10).

Bir erkeğin 雄威 - Xióngwēi (erkek gücüne) sahip olduğunu söylemek övmek ve onaylamak anlamına gelirken, bir kadının “kadın gücüne” sahip olduğunu söylemek hor görmek ve nefret etmek anlamına gelir. Çince kelime dağarcığında kadın kelime dağarcığının erkek kelime dağarcığının bozulmasından daha fazla bozulması, kadın toplumunun erkeklerden daha kötü davranışlarda bulunmasından, ahlaki açıdan daha yozlaşmış olmasından değil, toplumda erkeğin baskın olmasından, toplumsal değer standardının erkek tarafından geliştirilmesinden kaynaklanmaktadır. Erkekler ve kadınlar için ahlaki gereklilikleri arasında ciddi bir dengesizlik vardır (URL - 11).

Aynı zamanda kadın adlandırmalarıyla karşılaştırıldığında erkek adlandırmalarında ciddi bir unvan eksikliği var. Örneğin, bir erkek karısından önce

ölürse karısına“遗孀- yíshuāng” (dul), bir kadın bir erkek tarafından terk edilmişse弃妇- qìfù (terk edilmiş eş) denir. Aksine, eğer bir kadın bir erkekten önce ölürse veya bir kadın bir erkeği terk ederse, buna karşılık gelen bir erkek unvanı yoktur. Bu, kadınların erkeklere göre ikincil ve tahakküm altında olduğunu yansıtan tipik bir dilsel cinsiyetçilik olgusudur (Hui, 2014, s. 37).

Sürücü, doktor, yazar, polis, akademisyen, başkan vb. erkek olarak anıldığında, bir erkek belirtici eklemeye gerek yoktur. Aynı mantığı izleyerek, “güçlü kadın” teriminin kökenini çıkarmak zor değildir. Söz konusu “güçlü insan” bir erkeğe, söylemeye gerek yok, cinsiyet belirtmeye gerek yoktur. Bir kadının “güçlü insan” olması özel bir durumdur, erkek egemen söylemde nadir bir dipnottur.

Yetki ve makamı temsil eden, saygı duyulan ve insanların arzuladığı bir meslek veya statü, örneğin皇帝 - huángdì (İmparator), 国王 - guówáng (kral), 主席 - zhǔxí (reis), 市长 - shì zhǎng (Belediye Başkanı), 部长 - bùzhǎng (Bakan), 将军 - jiāngjūn (general), 医生 - yīshēng (doktor), 飞行员 - fēixíngyuán (pilot), 英雄 - yīngxióng (kahraman), 博士 - bóshì (doktora), 记者 - jìzhě (muhabir), 作家 - zuòjiā (yazar), 教授 - Jiàoshòu (profesör) (URL11) gibi kelimeler doğrudan erkeği ifade eder. Eğer bir kadın bu pozisyonda bulunuyorsa, farkı göstermek için önüne 女(kadın) kelimesi eklenmelidir. Örneğin, 女皇帝/ 女皇 - nǚhuángdì (imparatoriçe), 女国王 - nǚguówáng (kraliçe), 女主席 - nǚzhǔxí (kadın reis), 女市长 - nǚshì zhǎng (kadın belediye başkanı), 女部长 - nǚbùzhǎng (kadın Bakan), 女将军 - nǚjiāngjūn (kadın general), 女医生 - nǚyīshēng (kadın doktor), 女飞行员 - nǚfēixíngyuán (kadın pilot), 女英雄 - nǚyīngxióng (kadın kahraman), 女博士 - nǚbóshì (kadın doktor), 女记者 - nǚjìzhě (kadın muhabir), 女作家 - nǚzuòjiā (kadın yazar), 女教授 - nǚjiàoshòu (kadın profesör). Dolayısıyla şunu söylemek pek yaygın değildir. Unvanların önüne erkek kelimesi eklenmez. Örneğin, 男皇帝/ 男皇 - Nán huángdì (erkek imparator), 男国王 - Nán guówáng (erkek kral), 男主席 - Nán zhǔxí (erkek reis), 男市长 - Nán shì zhǎng (erkek belediye başkanı), 男部长 - Nán bùzhǎng (erkek Bakan), 男将军 - Nán jiāngjūn (erkek general), 男医生 - Nán yīshēng (erkek doktor), 男飞行员 - Nán fēixíngyuán (erkek pilot), 男英雄 - Nán yīngxióng (erkek kahraman), 男博士 - Nán bóshì (erkek doktor), 男记者 - Nán jìzhě (erkek muhabir), 男作家 - Nán zuòjiā (erkek yazar), 男教授 - Nán Jiàoshòu (erkek profesör) (URL - 12).

Bu dil kullanımı cinsiyet ayrımcılığına işaret etmektedir. Çünkü erkekler için unvanların önüne “erkek” kelimesi eklenmemekte, ancak kadınlar için bu eklemenin yapılması beklenmektedir. Bu, toplumdaki cinsiyet rollerinin ve stereotiplerinin bir yansımasıdır. Bu tür bir dil kullanımı, kadınların belirli pozisyonlarda veya mesleklerde erkeklerle eşit olduğu düşüncesini zayıflatmaktadır ve cinsiyet eşitliği mücadelesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, kadınları sadece cinsiyetlerine göre tanımlayarak, yeteneklerine veya başarılarına odaklanma fırsatını da azaltmaktadır. Bununla birlikte, Çin kültürlerinde bu tür dil kullanımı, geleneksel cinsiyet rollerini ve kültürel normları yansıtan bir şey olarak kabul edilebilir. Ancak, bu, cinsiyet eşitliği ve kadınların toplumdaki yerinin güçlendirilmesi gibi modern değerlerle çatışmaktadır. Unvanların ve meslek adlarının cinsiyete göre farklılaştırılması, cinsiyet ayrımcılığının bir örneğidir.

Çoğu insan “丈夫-Zhàngfū” (koca) kelimesini okuduğunda biraz şaşırır; “学者是男性 - Xuézhě shì nánxìng” (bilim insanı erkektir) şeklindeki zihinsel ön kabulün aniden değiştirilmesi gerekir. Cinsiyet belirtici olmasa bile, cümlede bahsedilen kişinin erkek

olduğunu varsayarız; aksi takdirde cümle “bir kadın bilim insanı” ifadesiyle başlardı. Çoğu zaman, bu zihinsel beklentiler günlük dil kullanımımızda kırılmaz ve varsayımlarımız fark edilmez, hatta görünmez olur. Ancak atipik durumlarla karşılaştığımızda, cümlede değil ama kendi varsayımlarımızda çok fazla bilgi olduğunu fark ederiz.

Bu varsayımlar bağlama dayanır; beyin, verilen bilgilere dayanarak cinsiyet olasılığını veri perspektifinden değerlendirir. Örneğin, “老师-Lǎoshī” (öğretmen) kelimesinin ilkökul bağlamında kadın imgesini çağrıştırması daha muhtemelken, üniversite bağlamında baskınlığı nedeniyle erkek imgesini çağrıştıracaktır (Wei, 1996, s. 15).

Olasılıksal varsayımların doğal ve faydalı bir bilişsel işlev olduğunu vurgulamak önemlidir. Herhangi bir durumla karşılaştığımızda veya duyduğumuz her cümleyi anlamaya çalışırken, kendi gerçek dünyada edindiğimiz deneyimlerimize dayalı varsayımlarda bulunmamız gerekir. Ancak, cinsiyetin hayatın her alanına eşit olarak dağılmadığı gerçeği göz önüne alındığında, varsayımlarımızda cinsiyet asimetrisi kaçınılmazdır. Bu bağlamda, cinsiyetçi dil değişimini tartışırken, sosyal, ekonomik ve siyasi değişimden ayrı tutulamayacağını kabul etmek daha da önemlidir. Toplum evrim geçirdikçe, dil de doğal olarak evrim geçirir. Dolayısıyla, dildeki değişimlerin toplumdaki diğer değişimlerle bağlantılı olduğunu anlamak, dilin dinamik doğasını ve toplumla olan ilişkisini daha iyi kavramamıza yardımcı olur. Bu çerçevede, dildeki cinsiyetçi dil kullanımının, toplumsal eşitlik ve adalet konularında yapılan çabalarla yakından ilişkili olduğunu ve bu nedenle dikkate alınması gerektiğini görmek önemlidir (Hofstadter, 1985, s. 138).

Toplumsal rollerdeki cinsiyet asimetrisi ile ilgili bir başka dilsel olgu da “家庭主妇 - Jiāting zhǔfù” (ev kadını), “妓女- jìnǚ” (fahişe), “处女 - chǔnǚ” (bakire) ve yukarıda belirtildiği gibi “国父 - Guófù” (ulusun babası) gibi terimlerde kendini göstermektedir. Buradaki toplumsal cinsiyet asimetrisi bir cinsiyet asimetrisi değildir. Buradaki cinsiyet asimetrisi, kendi başına cinsiyet çağrışımlarından ziyade, diğer cinsiyetin rolü üstlendiği durumlar için karşılık gelen kelimelere sahip olmamalarıdır (URL - 13).

Tarihsel olarak, cinsel hizmetleri karşılığında maddi ücret alanlar her zaman kadınlar olmuştur, dolayısıyla “妓女- jìnǚ” (fahişe) terimi de buradan gelmektedir. Erkek egemen meslektaşların ortaya çıkması “妓男 - jì nán” (fahişe erkek) veya “男妓 - Nánjī” (erkek fahişe) gibi kelimelerin varlığını gerektirmiş gibi görünse de, bunlar hiçbir zaman yaygınlaşmamıştır. “处女 - Chǔnǚ” (bakire) kelimesi, toplumun erkek ve kadınlardan talep ettiği cinsel ahlak farkını yansıtmaktadır. Toplum, kadınların evlenmeden önce cinsel deneyim yaşamamış olmalarını talep ederken, erkeklerin böyle bir zorunluluğu yoktur; dolayısıyla simetrik bir ifade olan “bakire” dilde hiçbir zaman ortaya çıkmamıştır. Son bir örnek olarak, anaokulu öğretmenlerinin çoğu genellikle kadın olduğu için, genellikle “阿姨-Āyí” (teyze) olarak adlandırılırlar. Ancak, Guangming Daily’e göre erkeklerin bu mesleğe olan ilgisi arttıkça, onlara ‘叔叔 (Shūshu)’ (amca) yerine “大胡子阿姨 -Dà húzi āyí” (sakallı teyze) gibi beklemediğimiz isimlerle hitap edilmesi dikkat çekicidir (Wu, 1991, s. 6). Bu durum, Çin toplumundaki cinsiyet rolleri ve meslek algılarıyla ilgili ilginç bir örnektir.

Bu kelimelerin kullanımından, erkeklere atıfta bulunan kelimelerin genellikle sıradan ve yaygın olarak kullanıldığını, kadınlara atıfta bulunan kelimelerin ise kadınlara işe yaramaz kişiler ve aksesuarlar olarak davranmak için kullanıldığını ve bunun da dilin kadınlardan ziyade erkeklere yönelik öznel eğilimini yansıttığını çıkarabiliriz. Bu ifadeler,

toplumdaki cinsiyet ayrımcılığının dil üzerinden nasıl kendini gösterdiğini açıkça ortaya koyuyor. Mesleki unvanlardaki cinsiyet ayrımcılığı, genellikle sadece erkeklere ait olduğu ve bu unvan ve mevkilere erkeklerin hak ve hakkı olduğu gibi bir algıyı yansıtır. Ancak, kadınların benzer unvan ve mevkilere erişim hakkı olmadığı veya böyle bir yetkiye sahip olmadığı izlenimi verilir.

Bu durum, toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin bir yansımasıdır. Geleneksel olarak, birçok kültürde, erkeklerin kamu ve özel sektörde daha yüksek pozisyonlara ulaşma konusunda daha fazla fırsata sahip olduğu düşünülürken, kadınlar genellikle bu tür unvanlara erişimde engellenir veya sınırlı kalır. Bu, kadınların yeteneklerine veya niteliklerine değil, cinsiyetlerine dayalı bir ayrımcılık örneğidir.

Bu tür bir dil kullanımı, cinsiyet eşitliği mücadelesinde farkındalık yaratma ve toplumun bu tür ayrımcı algılarına karşı mücadele etme gerekliliğini vurgular. Kadınların da aynı haklara ve fırsatlara sahip olması gerektiğini vurgulamak, toplumun daha adil ve eşitlikçi bir yapıya doğru ilerlemesine katkı sağlar.

Yukarıdaki analiz sayesinde, Çince cinsiyetçiliğinin olduğunun tartışılmaz bir gerçek olduğunu öğrenebiliriz. Cinsiyet faktörünün dil üzerinde etkili olabilmesinin nedeni, farklı cinsiyetlerden insanların toplumda farklı roller oynamasının beklenmesi ile önemli ölçüde ilişkilidir ve aynı zamanda insanların öz bilinci ile çeşitli sosyal faktörler arasındaki etkileşimin bir sonucudur.

5. Kelimelerdeki Cinsiyetçiliğin Sosyal Kültürel Temelleri

Siyasi ve ekonomik açıdan, Çin toplumu tarih boyunca ataerkil bir yapıya sahip olmuştur. He'nin (1999) ifadesinde olduğu gibi, eski Çin toplumunda krallık siyasi yönetiminin merkezinde yer alırken, ataerkillik, toplumun temel yapı taşı oluşturmuştur. Bu yapı, erkek egemenliği ve erkeklerin toplumsal liderliği üzerine kurulmuştur. Ataerkil kültür, toplumsal örgütlenmenin resmî ve ideal biçimi olarak erkek bedenini ve yaşam tarzını gören bir sistemdir. Kadınlar üzerinde sistematik, yapılandırılmış ve adaletsiz bir erkek egemenliği sistemidir. Erkeklik, erkeklere ayrıcalıklar tanıyan ve onları toplumsal statüde yükselten politikalar, uygulamalar, kurumlar ve beklentileri içerir. Bu sistem, cinsiyetçiliği destekleyip rasyonelize eder ve erkek ayrıcalığının sürdürülmesini amaçlar. Ataerkil kültür, erkeklerle özdeşleştirilen ve kadınların ezilmesini içeren erkek merkezli bir toplum yapısını yansıtır. Ataerkil kültür aynı zamanda androsantrizm olarak bilinir ve erkek egemenliği, eril baskınlık, kadınların nesneleştirilmesi ve ataerkil düşünme biçimleri gibi dört ana boyuta sahiptir. Bu boyutlar, erkeklerin toplumsal ve kamusal alanlardaki üstünlüğünü ve kadınların kontrol altına alınmasını vurgular (Qin, 2001, s. 16).

Ataerkil sistem, Çin toplumunda ataerkil klan yapısından başlayarak, köleci ve feodal toplum dönemlerinde de varlığını sürdürmüştür. Han halkının bilincini derinden etkilemiş ve toplumun genel işleyişini belirlemiştir. Erkekler, siyasi alanlarda liderlik rollerini üstlenirken, ekonomik açıdan da genellikle aile reisi veya iş dünyasında karar verici konumlarda bulunmuşlardır. Ataerkil yapı, Çin toplumunda toplumsal ve ekonomik ilişkilerin düzenlenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu yapı, kadınların genellikle ikincil konumda olmalarına ve erkeklerin hâkimiyetindeki bir toplumsal hiyerarşiye dayanır. Kadınların siyasi ve ekonomik alandaki katılımı kısıtlanmış, böylece toplumdaki cinsiyet eşitsizliği derinleşmiştir.

Çin kültüründe kadın-erkek ilişkisi, yatay ve dikey bakış açılarıyla incelenebilir. Yatay bakış açısı, Yin ve Yang kavramıyla erkek ve kadın arasındaki sosyal ilişkileri yansıtır. Geleneksel olarak, bu kavram erkeğin birincil ve kadının ikincil olduğunu

vurgular. Ataerkil sistemde, kadınlar erkeklere tabidir ve erkek egemenliği üzerine kurulu bir ilişki biçimi benimsenir. Örneğin, Batı Zhou döneminde kadın-erkek ayrımı ve kadınların kocaya tabi olması temel ilkelere dayanır. Bu sistemde, kadınlar kocalarının egemenliği altında yaşarlar ve kadınların siyasi katılımı sınırlıdır. Ayrıca, cinsiyete dayalı iş bölümü ve kadınların toplumda alt konumda olması da yaygındır. Dikey bakış açısında ise, kadın-erkek ilişkisi toplumsal tabakalaşma ve hiyerarşi içinde incelenir. Evlilik ve aile yapısı, ataerkil hiyerarşiye dayanır ve kadınlar kocalarının otoritesine tabidir. Erkekler arasında açık bir hiyerarşi bulunurken, kadınlar arasındaki hiyerarşi daha karmaşıktır ve kadınların statüleri kocalarının ve aile içindeki konumlarının bir yansımasıdır. Toplumsal cinsiyet ilişkileri, sınıf ve kan hiyerarşisiyle iç içe geçmiş bir yapı oluşturur. Kadın ve erkek arasındaki ayrım yatay düzlemde öğretilirken, dikey düzlemde ise kadınların erkeklere tabi olduğu ve hiyerarşik üstünlük ve aşağılık ilişkisinin vurgulandığı bir sistem benimsenir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet ilişkileri, farklı düzlemlerde karmaşık bir yapı oluşturur ve fermuar benzeri bir ilişki ağı oluşturur (Lian, 2005, s. 19).

Günümüz Çin toplumunda ataerkil hiyerarşi, toplumun her alanında hala belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Hiyerarşik yapı, hala en yaygın toplumsal düzenleme şeklidir. Eğer toplumu geniş bir piramide benzetirsek, çeşitli sosyal örgütleri de küçük piramitlere benzetebiliriz ve piramidin tepesi ataerkil gücü temsil eder. Her iki piramidin tepesinin de çoğunlukla erkekler tarafından işgal edildiğini, az sayıda kadının bu pozisyonlara ulaştığını görürüz. Ancak, toplumun çoğunluğu her iki piramidin de en altında yer alır. Piramidin tepesindeki ataerkil temsilciler, toplumsal kaynakların büyük bir kısmını ellerinde tutarlar ve toplumun en altındaki üyeler onların kontrolü altındadır (Wen, 2013, s. 8).

Çin’de Konfüçyüsçülüğün etkisi derin köklere sahiptir. Konfüçyüsçülüğün kurucusu Konfüçyüs şöyle demiştir: “Ancak kadınları ve küçük insanları yetiştirmek zordur, ona yakın olmak aşağılık değildir, ondan uzak olmak ise kızgınlıktır.”⁴ Ayrıca: “Bir kadının yeteneksiz olması bir erdemdir.” Bugün bile Çinliler bunu söyleyebiliyor, bu da onun etkisinin ne kadar geniş kapsamlı olduğunu gösteriyor. Konfüçyüsçülüğün “erkeğin üstünlüğü ve kadının aşağılığı”⁵, “erkek dışarıya kadın eve aittir”, “üç itaat dört erdem” ve diğer kadın değerleri ve ahlaki görgü kavramları, binlerce yıldır Çinli kadınlarla sınırlandırılmıştır. Çin mitlerinde ve efsanelerinde Yeşim İmparatoru bir erkektir, Ana Kraliçe ne kadar yetenekli olursa olsun sadece Yeşim İmparatorunun eşidir, güç açısından ona eşit olamaz. “Dünyadaki pek çok mitte, erkek genellikle ‘türün modeli’ ve kadın da erkeğin bir varyantı olarak ele alınır. Kadın bazen ‘bereket tanrısı’ ve ‘toprağın anası’ olarak övülse de nihayetinde ‘tüm kötülüklerin kaynağı’ olmakla suçlanmaktan kurtulamaz.” Kültür, sosyal gerçekliği dil aracılığıyla yansıtır ve dil de kültürün biçimlerinden biridir. Erkekler genellikle yetenekli, cesur ve vizyon sahibi olarak tanımlanırken, kadınlar genellikle pasif, güçsüz ve konuşkan olarak tanımlanır (Wang ve Ying, 2003, s. 71).

Törenler Kitabı - İç Kurallar⁶ (, “男不言内, 女不言外。非祭非丧·不相授器 - Nán bù yán nèi, nǚ bù yán wài. Fēi jì fēi sàng, bù xiāng shòu qì (Erkekler ev içerisinde bir şey

⁴唯女子与小人难养也- Wéi nǚzǐ yǔ xiǎo rén nán yǎng yě

⁵男尊女卑 - nán zūn nǚ bēi: Çince bir deyimdir ve “erkekler üstün, kadınlar aşağı” anlamına gelir. Bu ifade, geleneksel Çin toplumunda ve diğer pek çok toplumda, erkeklerin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan kadınlardan üstün olduğu inancını yansıtır. Bu düşünce tarzı, cinsiyet eşitliği yerine cinsiyet ayrımcılığını teşvik eder ve kadınların toplum içinde daha düşük bir statüde olmalarını meşrulaştırır (URL- 14).

⁶礼记·内则 - Lǐ jì·nèizé: Bu Ayinler Kitabı'nın on ikinci kitabıdır. Kitap, Zhou hanedanlığının tarihini yansıtan belgesel bir kaynak olarak Zhou hanedanlığındaki kadınların statüsünü incelemek için kullanılabilir. <https://baike.baidu.com/item/礼记·内则/14114466>

söylemez, kadınlar dışarıda bir şey söylemez. Bu ne bir kurban ne de bir cenazedir ve birbirimize silah vermeye de gerek yoktur). Eski Çinli düşünürlerin kadim “yin ve yang” kavramını evrenin temel dengesi ve karşılıklı ilişkilerinin bir sembolü olarak gördükleri bilinmektedir. Ancak, bu kavram zamanla etik ve felsefi bir sistem olarak evrim geçirmiştir. Yin ve yang, her şeyi kapsayan bir etik ve felsefi sistem haline gelmiştir. Ancak, bu evrim sürecinde Konfüçyüsçülük gibi düşünce okulları tarafından yavaş yavaş dönüştürülmüş ve dengesini kaybetmiştir. Özellikle Konfüçyüsçülük, yin ve yang’ı net bir efendi-köle sistemine dönüştürmüş ve bu dengeyi yitirmiştir. Orijinal tamamlayıcı ilişki olan yin ve yang kavramı giderek yozlaşarak, yang’ın yin üzerinde baskıcı ve köleleştirici bir ilişkiye dönüşmüştür. Bu, “天尊地卑- Tiānzūn de bēi” (Gökyüzü yücedir, yer ise alçaktır), “阳尊阴卑- Yáng zūn yīn bēi” (yang yin’den üstündür), “男尊女卑 - Nánzūnnūbēi” (erkek kadından üstündür) gibi düşüncelerle ifade edilmiştir. Bu deyiş, geleneksel Çin kültüründe var olan hiyerarşik düşünceyi ve cinsiyet rollerine dayalı ayrımcılığı ifade eder. “天尊地卑” bize gökyüzünün yüce ve kutsal olduğunu, yerin ise daha alçak ve önemsiz olduğunu söyler. Bu ifade, doğal dünyadaki hiyerarşik düzeni yansıtır. “男尊女卑” ise erkeklerin yüceltiği ve kadınların aşağılandığı anlamına gelir. Bu ifade, geleneksel Çin toplumunda cinsiyetler arasındaki ayrımcılığı ve erkek egemenliğini vurgular. Son olarak, “阳尊阴卑” deyişi, güneşin yüceltiği ve gölgenin aşağılandığı anlamına gelir. Burada “yang”, aktif, pozitif ve eril enerjiyi temsil ederken, “yin” ise pasif, negatif ve dişil enerjiyi simgeler. Bu ifade, cinsiyet rollerine dayalı olarak eril özelliklerin övüldüğünü ve dişil özelliklerin aşağılandığını gösterir. Kısacası bu deyişler, geleneksel Çin toplumunda var olan ataerkil düzeni ve cinsiyet ayrımcılığını yansıtır (Li, 2006, s. 180).

Bu durum, kadın cinsiyetinin Simone de Beauvoir’un ifade ettiği gibi ikinci sınıf bir konuma indirgenmesine zemin hazırlamıştır (URL - 15). Kadim Çin toplumunda, “夫为妻纲 - Fū wèi qī gāng” (koca karısı için kanundur) ve “三从四德 - Sāncóngsìdé” (üç itaat ve dört erdem) gibi düşünceler binlerce yıldır kadınların zihinlerini sıkıca bağlayan ve bedenlerini yok eden bir büyü gibi işlemiştir. Bu düşünceler, eski kadınların gömülmesinden modern kadınların küçük ayaklarına kadar, erkeklerin egemenliklerini sürdürmek için kadınları bağlamak için kullanılmıştır. Üç İtaat ve Dört Erdem, eski Çin’de kadınlar için davranışsal gerekliliklerdir. “三从- Üç İtaat”, yani kadın evli değilken babaya itaat etmek, evliyken kocaya itaat etmek ve kocası öldüğünde oğluna itaat etmek, başlangıçta kadınların yas tutma standardıydı ve kadınların etik düzenindeki bağımlı statüsünü yansıtıyordu ve daha sonra doğrudan kadınların erkeklere itaatine atıfta bulunmaya başladı. “三从” üç itaati ifade eder ve şunları içerir: “夫从 - Koca İtaati” : Bir kadının kocasına itaat etmesi ve onun sözlerine boyun eğmesi, “子从 - Oğul İtaati: Bir kadının oğluna itaat etmesi ve onun sözlerini dinlemesi, “家从 - Ana-Baba İtaati”: Bir kadının kendi ailesine itaat etmesi ve ailesinin çıkarlarını gözetmesi (Jie ve Jing, s. 2011, s. 2).

“四德- Sì dé” (Dört Erdem) bir kadının ahlakına, kadının konuşmasına, kadının görünüşüne ve kadının performansına atıfta bulunur. Han Banzhao’nun “Kadınların Emri” adlı eserinde “dört erdem” hakkında ayrıntılı bir açıklama vardır: “Kadınların dört çizgisi vardır: birincisi kadınların erdemi, ikincisi kadınların sözleri, üçüncüsü kadınların yüzü, dördüncüsü kadınların çalışması. Koca Yun kadınların ahlakı, yetenekli ve kesinlikle farklı olmak zorunda değildir; kadınların sözleri, ağız keskin kelimeleri tartışmak zorunda değildir; kadınların görünüşü, güzel renk olmak zorunda değildir; kadınların çalışması, insanlar üzerinde yetenekli olmak zorunda değildir. Kadının erdemleri boş ve iffetli olmak, düzenli ve tertipli olmak, utanarak hareket etmek ve sessiz ve yasal bir şekilde hareket etmektir. Kadının konuşması, sözlerini seçmesi, kötü sözler

söylememesi, konuşma zamanı geldiğinde konuşması ve başkalarına karşı ters davranmamasıdır. Bir kadının yüzü temiz yıkanır, iyi giyinir, zamanında banyo yapar, kirden ve şerefsizlikten uzak durur. İplik eğirmeye ve dokumaya yoğunlaşmak, gülmekten ve şaka yapmaktan kaçınmak ve konuklara temiz yiyecek ve şarap sunmak bir kadının erdemleridir. Bu dört erdem bir kadının en büyük erdemleridir ve bunlardan yoksun kalınmamalıdır. Ancak bunu yapmak çok kolaydır, ama sadece kalpte.”⁷ İlk zamanlarda kadının erdemi, kadının erdemi olmaktı. Daha sonraki zamanlarda, Kadın Emirleri’nde⁸ belirtilen normlar geleneksel Çin toplumunda kadınlar için ana gereklilikler haline gelmiştir. İffet kavramı da bu bağlamda önemlidir. Kadınların iffetli olması, erkek egemenliğinin sürdürülmesi için bir araç olarak kullanılmıştır. Bu, kadınların cinsel özgürlüklerini kısıtlayarak ve onları ev içindeki rollerine bağlayarak erkeklerin egemenliğini güvence altına almayı amaçlamıştır (Li, 2006, s. 182).

“夫为妻纲- Fū wèi qī gāng” (koca karısı için kanundur) deyişi, geleneksel Çin toplumundaki kadın-erkek ilişkilerinin ve aile yapısının önemli bir yönünü yansıtır. Geleneksel Çin toplumunda, ailedeki sosyal düzen ve hiyerarşi büyük önem taşır ve bu düzenin temelini erkeğin lider konumu oluşturur. “夫-fu” kelimesi “koca” veya “erkek eş” anlamına gelirken, “妻-qi” kelimesi “eş” veya “kadın eş” anlamına gelir. “纲-gang” ise “rehber” veya “düzen yâda kanun” anlamına gelir. Dolayısıyla, “夫为妻纲” ifadesi, bir ailenin başında olan erkeğin, eşi üzerinde rehberlik ve liderlik rolünü üstlendiğini belirtir. Bu deyiş, ataerkil bir toplum yapısını ve erkek egemenliğini vurgular. Geleneksel Çin toplumunda, erkekler genellikle ailedeki karar alma süreçlerinde lider konumundadır ve ailenin başında yer alırlar. Kadınlar ise genellikle ev işleriyle ve çocuk bakımıyla ilgilenirler ve eşlerinin liderliği altında yaşarlar. Bu, kadınların toplumun dışında daha pasif bir rol oynamasına ve erkek egemen bir yapıda ikincil konumda olmalarına yol açar. Böylece, “夫为妻纲” ifadesi, Çin toplumunun geleneksel cinsiyet rollerini ve aile yapısını yansıtır. Ancak günümüzde, toplumsal ve kültürel değişimlerle birlikte, bu geleneksel normların bazıları değişmekte ve kadınların toplumsal ve aile içindeki rolleri daha eşitlikçi bir yöne evrilmektedir⁹.

Eski Çin toplumunda *yin* ve *yang* kavramının etik ve felsefi bir sistem olarak evrimi, kadınların ikincil bir konuma indirgenmesine ve erkek egemenliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunmuştur. *Yin* ve *yang*, doğanın ve evrenin zıtlıklarını temsil eden bir kavramdır; *yin*, dişil ve pasif nitelikleri, *yang* ise eril ve aktif nitelikleri simgeler. Bu kavramlar, Çin toplumunda sadece doğal dünya için değil, aynı zamanda insan ilişkileri ve toplumsal düzen için de bir model olarak kabul edilmiştir. *Yin* ve *yang*’ın toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki bu rolü, kadınların zihinsel ve fiziksel olarak bağlanmasına neden olmuştur. Toplumun bu ideolojik yapısı altında, kadınlar erkeklerin liderliği ve otoritesi altında yaşamaya alışmışlardır. Kadınların kendilerini ikincil bir konumda görmesi ve erkeklerin egemenliğini sürdürmek için teorik ve ideolojik bir dayanak olarak *yin* ve *yang* kavramlarına dayanması, ataerkil düzenin devamını sağlamıştır. Sonuç olarak, eski Çin toplumunda *yin* ve *yang* kavramının etik ve felsefi bir sistem olarak evrimi, kadınların ikincil bir konuma indirgenmesine ve erkek egemenliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunmuştur. Bu, kadınların zihinsel ve fiziksel

⁷ <https://ctext.org/hou-han-shu/lie-nv-zhuan/zh>

⁸ 女诫- Nǚ jiè: Kadın Emirleri, Doğu Han Hanedanlığı’ndan Ban Zhao tarafından ailesindeki kadınlara insan olarak nasıl davranmaları gerektiğini öğretmek için yazılmış bir aile disiplini eseridir ve Yongchu döneminin dördüncü yılının (110 yıl) Ekim ayında ve son olarak Yongchu döneminin altıncı yılında (112 yıl) yaratılan kendi kişisel deneyimlerine dayanarak ailesindeki evli kadınlara bir öğüttür. <https://baike.baidu.com/item/女诫/3423545>

⁹ <https://chinesephilosophy.fandom.com/zh-hk/wiki/wiki/夫為妻綱>

olarak bağlanmasına yol açmış ve erkeklerin egemenliğini sürdürmek için teorik ve ideolojik bir dayanak oluşturmuştur.

Geleneksel Çin toplumunda bebekler cinsiyetleri nedeniyle doğduklarında farklı muamele görürlerdi. Bir erkek çocuk doğduğunda giydirilir ve yeşim taşıyla oynamak için yatakta uyur; bir kız çocuğu doğduğunda battaniyeye sarılır ve iğle oynamak için yerde uyur. Bu bariz bir farktır. “不孝有三, 无后为大 - Bùxiào yǒusān, wú hòu wéi dà “ (Üç tür kötü evlat vardır, bunlardan en büyüğü çocuksuzluktur) deyimi, geleneksel Çin kültüründe önemli bir yer tutar. Bu deyim, ailenin Çin toplumundaki önemine ve özellikle de soyun devamı üzerindeki vurguya işaret eder. İlk kısım “不孝有三-bù xiào yǒu sān” (üç tür kötü evlat vardır) anlamına gelir. “不孝-bù xiào” “kötü ya da vefasız evlatlık” veya “aileye karşı gelme” anlamına gelirken, “有三-yǒu sān” (üç tane vardır) demektir. İkinci kısım “无后为大-wú hòu wéi dà” (bunlardan en büyüğü çocuksuzluktur) anlamına gelir. “无后-wú hòu” (çocuksuz) veya “soy devamı olmayan” anlamına gelirken, “为大 -wéi dà (en büyük) veya “en önemli” anlamına gelir¹⁰.

Bu deyim, geleneksel Çin toplumunda ailenin soyunun devamı üzerindeki önemine vurgu yapar. Çocuksuzluk, ailenin devamı ve refahı açısından büyük bir sorun olarak görülürdü ve bu deyim, çocuksuzluğun diğer kötü evlatlık davranışlarından daha önemli olduğunu vurgular. Ayrıca, bu deyim genellikle çocuk sahibi olmanın ailenin geçmişine saygı göstermenin bir yolu olduğunu ifade eder. Bu deyimdeki “后- hòu” (sonrası) oğuldur, ailenin statüsü, mirası ve zanaat oğula geçer, kıza geçemez, çünkü kız nihayetinde evlenecektir, başka ailenin kişisidir (Bào, 2012).

Çince “kadın” kelimesinin ilk biçimi, kadının ev işlerinden sorumlu olarak dizlerinin üzerine çökmesi ve üretim alanından çekildiği için geçimi için erkeğe bağımlı olmak zorunda kalmasıdır. Bu cinsiyetçi işbölümünde, kadınlar genellikle üretim alanından çekilir ve toplumda genellikle erkekler üzerinden var olurlar. Hayatları boyunca, kız evlat, eş, anne ve diğer ev içi rolleri oynarlar. Bu roller, aile ve hane halkı açısından değerlidir, ancak kadınlar ekonomik olarak bağımsız değildirler çünkü ev içi emek ücretsizdir ve piyasa değeri yoktur. Kadınlar, çocuk doğurmak, yiyecek satın almak ve yemek yapmak gibi ihtiyaçlar için para harcamak zorundadır ve bu parayı genellikle erkekler sağlar. Bu düzenleme, erkeklerin aile ekonomisinin sağlayıcısı olmasını, karar verme yetkisine sahip olmasını ve baskın bir konumda olmasını sağlar. Kadınlar aynı zamanda ailenin duygusal yaşamının bakıcısı haline gelirken, bağımsızlıklarını kaybederler ve genellikle sadece erkeklerden güç, zenginlik ve statü elde edebilirler. Bu durum, erkek egemen bir kadın ast modeli oluşturur ve kadınları ikincil bir konuma düşürür, bu da cinsiyetler arasında eşitsizlik ve kadınların dezavantajlı bir konuma gelmesine neden olur. Bu nedenle, kadınların sosyo-ekonomik statüsündeki düşüklük, eski Çin’deki “kadın aşağılık” kültürünün temel nedenidir (Li, 2006, s. 182).

Kadınlara yönelik uygulanan ayak bağlama (妇女缠足 - Fùnǚ chánzú) kültürü de Çin toplumunda kadınların sosyal ve cinsel kimliklerini belirlemede ve sürdürmede önemli bir rol oynamıştır. Ayak bağlama uygulaması, Çin toplumunda kadınların sosyal statüsünü, evlilik olanaklarını ve hareket özgürlüğünü etkileyen önemli bir kültürel fenomen olarak belirir. Bu uygulama, toplumsal hiyerarşi içinde zengin ve soylu ailelerin kadınlarının ayrıcalıklı konumunu güçlendirmek için kullanılmıştır. Bu durum, üst sınıf kadınların toplumsal statülerini ve prestijlerini vurgulamak için bir araç olarak hizmet etmiştir, aynı zamanda alt sınıf kadınların toplumsal statülerini belirleme ve kontrol etme

¹⁰ <https://baike.baidu.com/item/不孝有三,无后为大/3565640>

aracı olarak da işlev görmüştür. Dolayısıyla, ayak bağlama uygulaması, toplumsal ve sınıfsal statülerin erkekler tarafından kontrol edilmesine ve belirlenmesine katkıda bulunmuştur (Chen, 1991, s. 46). Ayrıca, ayak bağlama uygulaması kadınların evlilik fırsatlarını artırmak ve toplumsal kabul görmelerini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Kadınların ayaklarındaki küçük boyut, toplum içindeki "ideal" güzellik standardını temsil ederken, bu uygulama aynı zamanda bir kadının evlilikteki uygunluğunu ve sosyal statüsünü belirleme amacını taşır. Bu nedenle, kadınların ayak bağlama uygulamasına tabi tutulması, onların evlilik piyasasında daha cazip hale gelmelerini ve daha yüksek sosyal statüye sahip ailelerle evlenme olasılıklarını artırmayı amaçlamıştır. Ancak, ayak bağlama uygulaması aynı zamanda kadınların fiziksel hareketlerini kısıtlamak ve onları erkeklerin denetimi altına almak için de kullanılmıştır. Kadınların küçük ayakları, onların yalnızca küçük adımlar atmasına ve dolayısıyla sınırlı bir hareket alanına sahip olmalarına neden olmuştur. Bu da kadınların toplumsal ve fiziksel bağımsızlıklarını kısıtlamış, onları ev içinde ve kamusal alanda erkeklerin egemenliği altında hareket etmeye zorlamıştır. Sonuç olarak, ayak bağlama uygulaması kadınların sosyal ve ekonomik faaliyetlerde bulunma ve toplumsal etkileşimde bulunma yeteneklerini önemli ölçüde kısıtlamıştır (Zong, 2010, s. 231).

Çin toplumunda ataerkil yapı ve cinsiyetçilik, tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve siyasi ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ataerkil kültür, erkek egemenliği ve kadınların ikincil konumda olmasını destekleyen bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. Ataerkillik, Çin toplumunda temel bir yapı taşı olarak belirginleşmiştir. Eski Çin toplumunda krallık siyasi yönetiminin merkezinde yer alırken, ataerkillik toplumun diğer alanlarında da etkili olmuştur. Han halkının bilincini etkileyen ataerkil yapı, toplumun genel işleyişini belirlemiştir. Kadınlar, siyasi ve ekonomik alanda erkeklerin hâkimiyeti altında kalmış ve ataerkil hiyerarşinin bir parçası olmuşlardır.

Çin toplumunda, ataerkil sistem ataerkil klan yapısından başlayarak köleci ve feodal toplum dönemlerinde de varlığını sürdürmüştür. Bu sistem, kadınların ikincil konumda olmalarını ve erkeklerin egemenliğine dayanan bir toplumsal hiyerarşi oluşturmuştur. Bu yapı, erkeklerin liderlik rollerini üstlenmesine ve toplumun çeşitli alanlarında egemenlik kurmasına olanak tanımıştır. Konfüçyüsçülüğün etkisi de Çin toplumundaki ataerkil yapıyı pekiştirmiştir. Konfüçyüsçü düşünce, erkeğin üstünlüğünü vurgulamış ve kadınların ikincil konumda olmalarını desteklemiştir. Geleneksel düşünceye göre, kadınlar ev içindeki görevlerle sınırlı kalmalı ve erkeklere itaat etmelidir. Ayrıca, ataerkil yapı, kadınların sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı konuma düşmelerine neden olmuştur. Kadınlar genellikle ev işleri ve çocuk bakımıyla uğraşırken, erkekler siyasi ve ekonomik alanda liderlik rollerini üstlenmişlerdir. Bu durum, kadınların toplumsal katılımını kısıtlamış ve cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmiştir.

Günümüzde bile, Çin toplumunda ataerkil hiyerarşi hala belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Erkekler genellikle toplumun en üstünde yer alırken, kadınlar ikincil konumda kalmaya devam etmektedir.

Sonuç

Dil açık ve örtük cinsiyetçilik yoluyla toplumsal cinsiyet normlarını yansıtır ve pekiştirir. Açık cinsiyet kategorileri, doğrudan dilde tanımlanan kategorilerdir, örneğin "erkek" veya "kadın". Örtük cinsiyet kategorileri ise dilin yapısında gizlice bulunan ve cinsiyet stereotiplerini pekiştiren kategorilerdir, örneğin meslek isimleri veya sıfatlar. Çince kullanılan "女" karakteri, kadınları temsil etmek için kullanılarak dilin örtük cinsiyetçiliğini yansıtan bir örnektir. Bu karakterin kullanımı, kadınların belirli rollerle ilişkilendirilmesine ve sınırlı cinsiyet normlarına katkıda bulunur. Çince kullanılan "女

" karakterinin kadınları temsil etmek için Kullanılması, Çin kültüründeki kadınlara yönelik bakış açısını ve toplumsal cinsiyet rollerini yansıtmaktadır. Bu karakterin kökenleri incelendiğinde, kadının sınırlı ve ev işlerine odaklı bir rolle ilişkilendirildiği görülmektedir. Ayrıca, bu karakterin bazı bileşik kelimelerle birleştirilerek oluşturulan kelimelerin, kadınlara yönelik ayrımcılığı ve hakareti içerdiği belirtilmektedir. Ortaya konan bu bilgiler, Çin toplumunda kadınların toplumdaki konumunun tarihsel ve kültürel olarak kök saldığını ve genellikle erkeklerin hizmetkârları veya ev işleriyle uğraşan bireyler olarak algılandığını göstermektedir.

Çince kadınlar için kullanılan terimlerin, unvanların ve adlandırmaların genellikle aşağılayıcı veya cinsiyetçi bir nitelik taşıması, toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin ve kadınların ikincil konumunun bir yansımasıdır. Ayrıca, erkekler için kullanılan adlandırmaların ise genellikle olumlu veya nötr bir anlam taşıması, erkek egemen toplumdaki eril normların ve değerlerin bir göstergesidir. Bu durum, toplumdaki cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyetçilikle mücadele ederken dilin önemli bir alan olduğunu göstermektedir. Geleneksel Çin toplumunda kadınların cinsel kimlikleri ve sosyal rolleri, ataerkil bir yapı içinde belirlenmiş ve sürdürülmüştür. Kadınlar genellikle ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenirken, erkekler toplumsal ve ekonomik alanlarda liderlik rollerini üstlenmişlerdir. Bu durum, kadınların ikincil konumda olmalarına ve erkek egemenliğine dayalı bir toplumsal hiyerarşiye katkıda bulunmuştur. Ayrıca, geleneksel düşünce ve kültür, kadınların ikincil konumlarını pekiştirmiştir.

Kaynakça

- Bao, Z. (2012). Üç Tane Velayetsiz Çocuk Vardır, En Kötüsü Çocuk Sahibi Olmamaktır Diyen Kişi Kimdir? (不孝有三无后为大"到底是谁说的), *Qilu Akşam Haberleri* (齐鲁晚报).
- Chuang, C. (2013). Kültürel Olgulara ve Öğretim Uygulamalarına Çince Cinsiyet Sözcükleri Perspektifinden Bir Bakış (從華語性別詞語看文化現象與教學應用). *Guóli Táiwān Shīfān Dàxué, Huáyǔ Wén Jiàoxué Xì*.
- Eruygur, A. (2023). Çin Atasözlerinde Kadına Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddet. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 21, 1-21.
- Farris, C. S. (1988). Gender and Grammar in Chinese (With Implications for Language Universals). *Modern China*, 14(3), 277-308.
- He, Y. (1999). *Çince Karakterler ve Kültür*(汉字与文化). Pekin: Çin Halk Polisi Üniversitesi Yayınları.
- Hofstadter, D. (1985). Changes in Default Words and Images, Engendered by Rising Consciousness. In *Hofstadter, Metamagical Themes: Questing for the Essence of Mind and Pattern*. New York: Basic Books, 136-158.
- Jie, J. & Geng, G. (2011). Ayinler Kitabı'ndan Savaşan Devletler Dönemi Sonrasında Kocanın Gücünün Güçlenmesine Bakmak. *Kadın Çalışmaları Serisi*, 4.
- Lián, C. 陈. (2005). Kavramın Ülkemin Feodal Evlilik Sistemi Üzerindeki Etkisi (等级观念对我国封建婚姻制度的影响). *船山学刊-Chuánshān xué kān*, (1), 55-57.
- Li, J. & Huang, F. (2020). Toplumdilbilimsel bir Perspektiften İngilizce ve Çin Hayvan Atasözlerinde Kadın İmajı (社会语言学视角下英汉动物类谚语中的女性形象), *Yīngyǔ Guāngchǎng*, 45 - 48.
- Mo, D. (1997), Çince Örtük Cinsiyet Ayrımcılığı (汉语里的隐性性别歧视), *Sino-Platonic Journal*, 1-31.

- Qín, D. 杜. (2001). Kadın Çalışmalarının Tarihsel Bağlamı: Ataerkillik, Modernite ve Toplumsal Cinsiyet İlişkileri (妇女研究的历史语境:父权制、现代性与性别关系). *浙江学刊-Zhèjiāng xué kān*, (1), 106-111.
- Ou, Y. J. (2000). *Kadınlar ve Sosyal Haklar Sistemi* (女性与社会权利系统) Shenyang: Liaoning Resimli Yayınevi.
- Su Qin - 苏琴. (2009). Anlamsal Değişiklikler Yoluyla İngilizce Ve Çince Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyal Kökenlerini Araştırmak (从语义变化探察英汉语中性别歧视的社会根源). *Chóngqìng Gōngshāng Dàxué Xuébào*, 26(4), 136-139.
- Shin, Y. (1984). A Sociolinguistic Study of Male-Female Differences in Chinese(从社会语言学观点探讨中文男女两性语言的差异). *Jiaoxue Yu Yanjiu -教学与研究*, (Teaching and Research), No., 6, 207-229.
- Xu Bing- 许冰. (1986). *Çince Kelimelerden Kadının Sosyal Statüsüne Bakmak* (从汉语词语来看女性的社会地位). Yüksek Lisans tezi. *Xī'ān Wàiguóyǔ Dàxué Hànxuéyuàn*.
- Wang, H.-王慧. (2014). Erkekler Üstün, Kadınlar Aşağıdır Demeyi Bilmiyor musun? (语言也会“男尊女卑”). *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 36-38.
- Wang, L. (2006). Atasözlerinde Eski Çinli Kadınlara Kültürel Bir Bakış Açısı (谚语中的中国古代女性文化透视, 文化与传媒研究), *文化与传媒研究*, 159(12), 180-184.
- Wang, D. & Ying, Y. (2003). *Çin Atasözleri ve Kültürü* (汉字谚语与文化). Shanghai: 上海外语教育出版社
- Wu Tieping, M. Y. & David Moser (伍铁平, 马毅, 莫大伟) (1995). Guanyu Biaozhi Lilun he Yuyan Gaige Deng Wenti De Zai Tanta. 关于标志理论和语言改革等问题的再探讨 (Further Thoughts Concerning Marked Forms and Linguistic Reform”) *Xiandai waiyu* 《现代外语, *Modern Foreign Languages*, 1, 68-71.
- Wu, T. - 伍铁平. (1991). Yuyan Buneng Bufen Gaige Ma? 语言不能部分改革吗 (“Can't Language Be Partially Reformed?”). *Xiandai Waiyu -现代外语*, 3, 1-8.
- Wén, L. 梁. (2013). 拉链式结构:父权制下的性别关系模式: Lāliàn Shì Jiégòu: Fùquánzhì xià dì Xìngbié Guānxì Móshì-Fermuarlı Yapılar: Ataerkillik Altındaki Toplumsal Cinsiyet.
- Whorf, B. (1956). *Language, Thought and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge: Technology Press of Massachusetts Institute of Technology.
- Zhang, Z. (1991). *Çin ve Yabancı Folklor Sözlüğü* (中外民俗学词典). Hangzhou: Zhèjiāng Rénmín Chūbǎn Shè.
- Zhāng, Y. - 张允熠. (2015). *Geleneksel Çin Kültüründe Cinsiyet Ayrımcılığı* (中国传统文化中的性别歧视). *China Akademik Journal*, 107 -111.
- Zong, X. (2010). Geleneksel Çin Kültüründe Kadınların Görünümü Üzerine (也论中国传统文化中的女性观), *Jiāngsū Shèhuì Kēxué*, 2, 226 - 232.
- Zhang, J. (2013). “试论英汉谚语中的性别歧视: İngilizce ve Çin Atasözlerinde Cinsiyet Ayrımcılığı Üzerine”. *Düşünme ve Konuşma Dergisi*, 215.

İnternet Kaynakları

URL-1: <https://www.cidianwang.com/shuowenjiezi/> [Erişim Tarihi 6.01.2024].

URL-2: <https://baike.baidu.com/item/辞海/197234> [Erişim Tarihi 7.01.2024].

- URL-3: <https://www.zdic.net/hans/偏旁> [Erişim Tarihi 10.01.2024].
- URL-4: https://2cn.cn/hz/nu_5974y03.html [Erişim Tarihi 15.01.2024].
- URL-5: <https://baike.baidu.com/item/易经/153636> [Erişim Tarihi 26.01.2024].
- URL-6: <https://www.zdic.net/hans/溺 婴> [Erişim Tarihi 29.01.2024].
- URL-7: <https://pedia.cloud.edu.tw/Entry/Detail/?title=母老虎> [Erişim Tarihi 02.02.2024].
- URL-8: <https://pedia.cloud.edu.tw/Entry/Detail/?title=虎背熊腰&search=虎背熊腰> [Erişim Tarihi 05.02.2024].
- URL-9: <https://www.zdic.net/hans/黄毛丫头/老姑娘/交际花/农妇/娘们/管家婆/男子汉/硬汉/富翁/小白脸/靚仔> [Erişim Tarihi 07.02.2024].
- URL-10: <https://pedia.cloud.edu.tw/Entry/Detail/?title=雌雄> [Erişim Tarihi 09.02.2024].
- URL-11: <https://pedia.cloud.edu.tw/Entry/Detail/?title=雌雄> [Erişim Tarihi 16.02.2024].
- URL-12: <https://www.zdic.net/hans/男博士/男教授 /男作家/女教授> [Erişim Tarihi 18.02.2024].
- URL-13: <https://pedia.cloud.edu.tw/Entry/Detail/?title=家庭主妇/国父> [Erişim Tarihi 24.02.2024].
- URL - 14: <https://baike.baidu.com/item/男尊女卑> [Erişim Tarihi 02.03.2024].
- URL - 15: <https://www.rfi.fr/cn/法国/20191124-探索女性之谜的先驱西蒙娜·波伏娃之二-女人是什么> [Erişim Tarihi 15.03.2024].